

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ**

Матеріали міжнародного наукового семінару

8 жовтня 2015 року

Одеса
Фенікс
2015

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43
П 781

Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеської національної академії харчових технологій
(протокол № 2 від 6 жовтня 2015 року)

П 781 Проблеми сталого розвитку агропродовольчої сфери в сучасних умовах та шляхи їх розв'язання: матер. міжнар. наук. семінару (8 жовтня 2015 р., м. Одеса) / Кафедра економіки промисловості Одеської націон. акад. харчових технологій. – Одеса: Фенікс, 2015. – 110 с.

У збірнику подано тези доповідей на міжнародному науковому семінарі. В них обґрунтовано теоретичні та методологічні засади сталого розвитку агропродовольчої сфери, висвітлено адаптивні стратегії розвитку харчових підприємств, напрями вирішення питання імпортозаміщення агропродовольчої продукції, розглянуто стан соціального середовища та екологічної складової агропродовольчої сфери, проаналізовано роль аграрної політики держави у забезпеченні сталого розвитку агропродовольчої сфери.

Для науковців, аспірантів, студентів економічних спеціальностей та фахівців галузі харчової промисловості.

ISBN 978-966-438- 946-1

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43

ISBN 978-966-438-946-1

© Одеська національна
академія харчових технологій, 2015
© Оформлення ПП «Фенікс», 2015

Чевганова В.Я.

*к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки підприємства та управління персоналом
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка*

Міняйленко І.В.

*к.е.н., старший викладач кафедри економіки підприємства та управління персоналом
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка*

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ПОЛТАВСЬКОГО РЕГІОНУ

Питання діагностики пріоритетних видів економічної діяльності регіону, визначення структурних зрушень регіональної економіки, дослідження стану соціально-економічної системи регіонів в Україні набувають в умовах трансформації ринкових відносин особливої актуальності, адже сьогодні ця необхідність визначається геоекономічними та геополітичними особливостями, адекватними новим умовам. Аналіз економічних, екологічних, інноваційних, технологічних, соціальних аспектів регіону проводиться з метою визначення об'єктивного діагнозу, на основі якого повинна будуватися стратегія і тактика просторового розвитку пріоритетних видів економічної діяльності та формуватися його стратегічний план.

Полтавщина належить до регіонів України з високим рівнем розвитку промислового та сільськогосподарського виробництва (табл. 1). До основних галузей, що розвиваються на території регіону належать: сільське господарство, добувна та переробна промисловість, торгівля, транспорт та будівництво. Питома вага виробництва валової продукції сільського господарства в загальноукраїнських обсягах – 6,3%. Це – друге місце серед регіонів України (попереду лише Вінницька область – 7,2%). Оцінку та аналіз структури економіки регіону проведено на основі статистичної звітності [1; 2] та з урахуванням індекса інфляції.

Таблиця 1

Основні показники соціально-економічного розвитку Полтавської області за 2011–2013 роки

Показник	Фактично			Темп приросту, %	
	2011	2012	2013	2012/2011	2013/2012
1	2	3	4	5	6
Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг), млн.грн.	72720,6	80587,6	57674,8	110,8	71,57
Індекс промислового виробництва	99,6	100	87,9	100,4	87,90
Індекс сільськогосподарського виробництва	135,7	89,8	107,6	66,2	119,82
Виробництво продукції тваринництва м'ясо (реалізація худоби та птиці на забій у живій вазі), тис.т.	50,2	58,2	110,2	115,9	189,35
молоко, тис.т.	725	778	786,8	107,3	101,13
яйця, млн.шт.	600	672	641,1	112	95,40

Сільське господарство в Полтавському регіоні займає 15% і є пріоритетною галуззю оскільки має високоякісні землі.

Рівнинний рельєф та сприятливі агрокліматичні умови створюють відповідні передумови для розвитку сільського господарства.

За даними таблиці 1 можна побачити, що в 2013 році зменшився обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) до 57674,8 млн.грн., що на 28,47% менше ніж у 2012 році. Зросло виробництво продукції тваринництва, м'яса (реалізація худоби та птиці на забій у живій вазі) на 89%. Важливою особливістю рослинництва є відносна нестабільність показників, переважно через залежність виробництва від природних умов, крім того, рослинництво має комплексують характер. Специфічною особливістю рослинництва є також його сезонність і нерівномірна тривалість виробничих циклів.

У 2013 р. індекс обсягу сільськогосподарського виробництва становив 107,6%, що становить майже на 20% більше ніж у 2012 році, але на сьогоднішній день низькі показники пов'язані із погіршенням фінансової стабільності суб'єктів господарювання та зниженням соціально-економічного рівня життя населення.

У процесі реформування аграрного сектору створено 522 підприємств ринкового типу, в тому числі приватно-орендних – 138, товариств з обмеженою відповідальністю – 289, сільськогосподарських кооперативів – 37, 19 – акціонерних товариств, інших підприємств – 39.

На відміну від більшості областей Центральної та Західної України, у структурі сільськогосподарського виробництва Полтавської області переважає частка виробництва сільськогосподарських підприємств – 65,6% (у 2010 році – 59,7%).

Полтавщина традиційно є лідером з виробництва зерна, цукрових буряків, сої (рис.1), а в тваринницькій галузі – з виробництва молока і м'яса, особливо це стосується виробництва цукросировини. Питома вага у валовому зборі цієї культури по Україні – 20,7%.

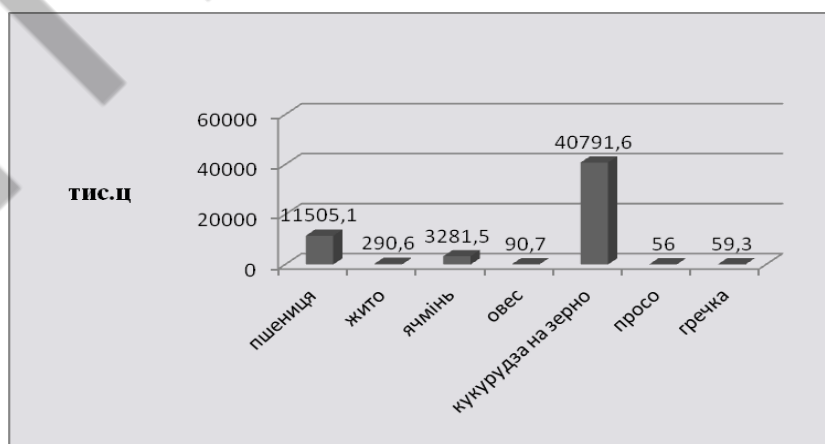

Рис. 1. Виробництво основних сільськогосподарських культур у 2013 р.

Узагальнюючи проведене дослідження основних показників, що характеризують розвиток сільського господарства можна визначити сильні та слабкі сторони Полтавського регіону (табл. 2).

Таблиця 2

**Аналіз сильних та слабких сторін розвитку сільського господарства
Полтавського регіону**

Фактор	Сильні сторони (переваги)	Слабкі сторони (недоліки)
1	2	3
1. Географічне положення	- зручне географічне становище в центрі України; - привабливе природне середовище; - комунікаційна доступність;	- віддаленість від міжнародних шляхів сполучення; - відсутність міжнародного аеропорту;
2. Населення, ринок праці	- надлишок трудових ресурсів; - наявність кваліфікованих кадрів в традиційних галузях промисловості та сільського господарства; - відносно низька заробітна плата в базових секторах економіки у порівнянні з загальноукраїнськими показниками; - існує стійка система підготовки та перепідготовки кадрів;	- складна демографічна ситуація (від'ємний приріст, мала народжуваність, стан здоров'я); - низький рівень заробітної плати; - подекуди існуюча невідповідність професійного рівня трудових ресурсів потребам економіки;
3. Природні ресурси	- значна частка чорнозему в ґрунтах регіону; - наявність сировинної бази; - великі запаси водних ресурсів;	- ерозія ґрунтів; - екологічні проблеми щодо забезпечення питною водою;
5. Сільське господарство і переробка сільгосппродукції	- значна кількість родючих ґрунтів - багатопрофільний сільськогосподарський комплекс; - активність фермерських господарств; - робота за концепцією екологічного землеробства та випуску екологічно-чистих продуктів харчування;	- низька ефективність сільського господарства; - дефіцит обігових коштів; - недостатнє впровадження біотехнологій; - висока ступінь залежності молокопереробних та м'ясопереробних підприємств від кон'юнктури ринків ближнього зарубіжжя; - відсутність сучасних підприємств з випуску комбікормів та великотоварних підприємств з випуску м'яса;

Характеристика можливостей та загроз для розвитку регіону приведена в таблиці 3.

**Можливості та загрози для розвитку сільського господарства
Полтавського регіону**

Можливості	Загрози (обмеження)
1	2
<ul style="list-style-type: none"> - Розвиток підприємництва; - Збільшення інвестицій в усі галузі економіки; - Посилення іновацийності економіки; - Можливість створення регіональних кластерів; - Формування регіональних брендів; - Посилення позицій на внутрішньому ринку, зокрема переробної промисловості; - Нова продукція і розширення асортименту; - Збільшення глибини переробки сільгоспсировини; - Розвиток альтернативних та відновлювальних джерел енергії; - Розвиток виробництва біо-продукції. 	<ul style="list-style-type: none"> - Нестабільність, зміна законодавчої та нормативно-правової бази; - Погіршення демографічної ситуації; - Збільшення імпорту сільгосппродукції та продуктів харчування внаслідок створення зони вільної торгівлі з ЄС; - Нерозуміння необхідності отримання конкурентних переваг; - Наявність тіньового сектору економіки - Зниження платоспроможності споживачів продукції місцевих підприємств; - Фінансова і цінова нестабільність, інфляційні процеси; - Конкуренція з боку товаровиробників інших регіонів та країн; - Перешкоди на традиційних ринках збуту продукції промисловості та АПК (технічні бар'єри); - Обмеженість сільгоспресурсів, зниження продуктивності сільського господарства.

Підсумовуючи вище наведену характеристику регіону, можна виділити такі найбільш важливі її конкурентні переваги:

- вигідне географічне розташування, що є сприятливою передумовою для розвитку промислового та сільськогосподарського виробництва, надання транспортних та логістичних послуг;
- стратегічне значення для регіону має висока родючість ґрунтів;
- з урахуванням наявних ресурсів в області потенціал розвитку мають сільське господарство, харчова та переробна промисловість.

Проведений SWOT-аналіз дає можливість визначити пріоритетні напрями залучення інвестицій, реалізація яких має забезпечити сталий розвиток сільського господарства Полтавщини:

- технічна модернізація сільськогосподарського устаткування;
- створення нових конкурентоспроможних експортоорієнтованих виробництв, які в середньостроковій перспективі визначатимуть розвиток економіки міст, районів та області в цілому;
- підвищення енергонасиченості сільськогосподарського виробництва, впровадження інтенсивних технологій, вирощування та переробка екологічно чистої продукції.

Проведене моделювання дозволить спрогнозувати ВРП сільського господарства на перспективу і сформулювати стратегію розвитку даного виду економічної діяльності (рис.2).

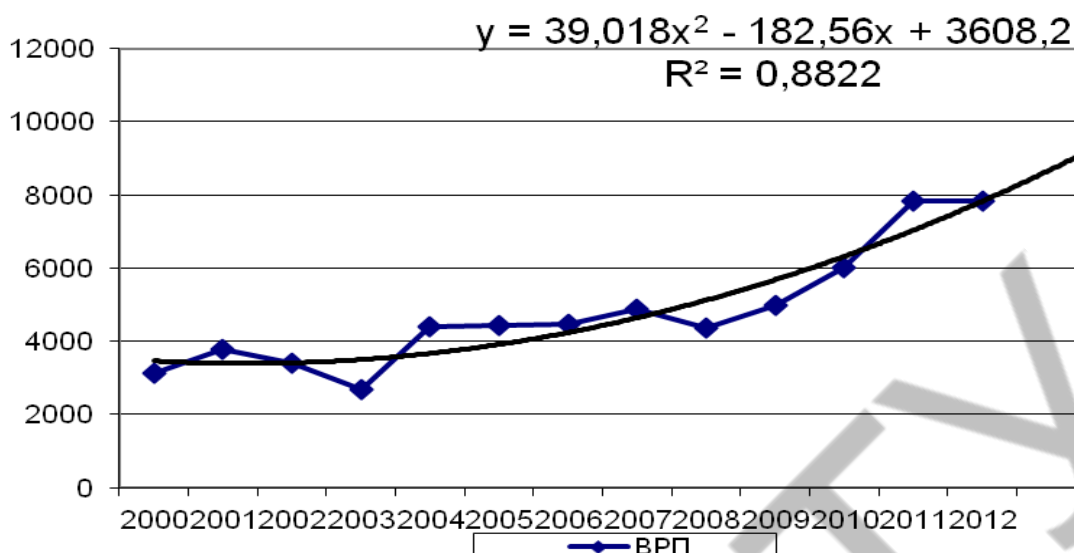

Рис. 2. Трендова модель ВРП сільського господарства в Полтавській області за 2000–2012 рр.

На основі проведеного дослідження було сформовано стратегію розвитку сільського господарства Полтавського регіону (рис.3).

Рис. 3. Стратегія просторового розвитку сільського господарства Полтавського регіону

Література

1. Статистичний щорічник України за 2013 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. «Регіони України» 2013: стат. зб., частина II // За ред. О.Г. Осауленка. – К.: Державна служба статистики України, 2013.–783 с.

Пармакли Д.М.

К вопросу жизнеспособности сельскохозяйственных предприятий.....38

Чевганова В.Я., Міняйленко І.В.

Формування стратегії розвитку сільського господарства Полтавського регіону.....47

Тематичний напрям 3

Напрями вирішення питання імпортозаміщення агропродовольчої продукції в умовах геополітичних викликів

Башко А.Ю.

Импортозамещение агропродовольственной продукции в современных условиях хозяйствования.....52

Васильченко М.Я.

Региональные возможности импортозамещение на российском рынке мяса56

Волкова С.Ф., Фрум О.Л.

Преимущества и недостатки внедрения службы контроллинга на предприятиях.....60

Иваненко И.С., Яковенко Н.А.

Стратегия импортозамещения на мясопродуктовом рынке России.....62

Лобоцька Л.Л.

Роль фондового ринку України в забезпеченні сталого розвитку агропродовольчої сфери.....65

Тематичний напрям 4

Соціальне середовище функціонування суб'єктів господарювання аграрної сфери

Бочарова Е.В.

Социокультурные предпосылки усиления антропологического пресса на природную среду.....71

Вігуржинська С.Ю., Колесник В.І.

Про доцільність застосування комбінованих форм оплати праці в харчових виробництвах.....74

Удова Л.О.

Якісні корми – передумова отримання якісного молока у господарствах населення.....76

Тематичний напрям 5

Екологічна складова сталого розвитку агропродовольчої сфери

Андрєєва Н.М.

Застосування механізмів екологізації АПК України в контексті імплементації міжнародної парадигми сталого розвитку.....80

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ
СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА ШЛЯХИ ЇХ
РОЗВ'ЯЗАННЯ**

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОГО НАУКОВОГО СЕМІНАРУ
8 жовтня 2015 року

Друкується в авторській редакції.
Відповідальність за інформацію, викладену в
публікаціях, несуть автори.

Підписано до друку 13.10.2015.

Формат 60x84/16. Обл.-вид.арк. 6,5. Ум.-друк. арк. 6,6.

Папір офсетний. Друк на дуплікаторі. Зам. № 1510-09.

Видано і віддруковано ПП «Фенікс»

(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).

Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25. Тел. (048) 7777-591.

www.law-books.od.ua